No. 737.

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Aanvulling – 1849.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 4,50; voor de buitensteden *f* 5,50; franco door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden,* enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

DINGSDAG, 18 SEPTEMBER.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden voor *f* 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 17 September.

AANSPRAAK DES KONINGS
tot opening van het zittingjaar 1849—1850,
DER
STATEN-GENERAAL.

MIJNE HEEREN!

Ik verheug Mij in het voorregt, U andermaal om Mij vergaderd te zien, en ditmaal, om van de plaats, door Mijnen onvergetelijken Vader vroeger zoo waardig bekleed, eene nieuwe zitting voor U te openen, waarin Gij geroepen wordt, de dierbaarste belangen des Vaderlands met Mij te behartigen en verdere uitvoering te geven aan de Grondwet, die wij in onze vorige tezamenkomst wederkeerig hebben bezworen.

Wij mogen ons verblijden, ter oorzake, dat onze uiten inwendige aangelegenheden, sedert het oogenblik, waarop Ik de regering aanvaardde, niet zijn verminderd, maar veeleer verbeterd, in gunstige gesteldheid.

Met alle Mogendheden hebben wij vrede en goede verstandhouding. De onrust die elders woelt, dringt onze grenzen niet binnen; en de verdeeldheid, die andere Staten eenigermate van elkander verwijdert, blijft ons vreemd. Wij onderhouden met allen een volledig vriendschappelijk verkeer. De verwikkelingen, in welke wij vroeger vreesden ten opzigte van Limburg te zullen — of te kunnen — geraken, zijn, door de bescherming der traktaten, gelukkig afgewend; en wij hebben het gegronde vooruitzigt, dat die regtmatige toestand nimmer andere dan regtmatige bevestiging of oplossing zal verkrijgen.

De zege op Bali, door de dapperheid onzer Land- en Zeemagt bevochten, heeft ons het verlies van meerdere verdienstelijke strijders, en, dat het meest is te betreuren, het verlies van eenen voortreffelijken Bevelhebber, gekost; maar, tot dien duren prijs, zijn de eerbiediging van ons gezag, rust en orde in den Indischen Archipel verzekerd.

De Marine bewees lofwaardige diensten, ook ten gunste onzer West-Indische bezittingen.

Het Leger gaf Mij ruime stof tot tevredenheid.

Mijne beminde Landgenooten genieten gewenschten voorspoed. De oogst was gezegend. De handel herleefde. De fabrieken leverden, ook op de onlangs gehoudene tentoonstelling, uitmuntende proeven van hare gunstige ontwikkeling. En de markt van onze koloniale voortbrengselen heeft voordeelen verschaft, die, gevoegd bij de niet ongunstige opbrengst der belastingen en de reeds tot stand gebragte aanzienlijke bezuinigingen, veel hebben bijgedragen tot de verbetering van den stand van 's Lands geldmiddelen. Alleen het gedeeltelijk mislukken van een enkel gewas des velds en de vele slagtoffers eener gevaarlijke ziekte, gaven Ons stof tot bekommering en leed. Beiden schijnen evenwel te verminderen.

Onder die gunstige omstandigheden zijt Gij, Mijne Heeren! herwaarts gekomen, om uwe zorgen op nieuw aan 's Lands zaken te besteden. Vele en gewigtige bemoeijingen wachten U, door de Grondwet zelve voorgeschreven, en door de tijds-omstandigheden gevorderd.

Zij zullen zich niet bepalen tot het onderzoeken en beoordeelen van de wets-ontwerpen, die de gewijzigde Grondwet vordert. Gij zult U ook moeten bezig houden met eene nieuwe begrooting der uitgaven en inkomsten van het Rijk; met gewigtige stoffelijke belangen der Natie; en niet het minst met het overwegen van zoodanige verordeningen, als naar de tegenwoordige ontwikkeling der handels-staatkunde van Europa, ter bevordering van scheepvaart en handel, en tot herstel of verbetering van belangrijke bronnen van volkswelvaart, of, mag het zijn, tot het openen van nieuwe — raadzaam zullen worden gekeurd.

Daarin wensch ik U wel beraden, standvastig voor te gaan. Daartoe roep ik Uwe bezadigde, eendragtige, belangstellende medewerking in.

Van de schreden, door ons in gemeen overleg, op dien weg te doen, hangen in deze gewigtige oogenblikken, voor jaren tijds, het geluk en de voorspoed van dit achtingswaardig volk, welks welzijn wij moeten bevorderen, ten eenemale af.

Het vaderland plukke van onzen arbeid rijke vruchten!

De weldadige Opperbestuurder van ons lot schenke daarop Zijnen zegen.

Met deze wenschen in het hart, verklaar ik deze zitting der Staten-Generaal te zijn geopend.

ONTWERP VAN WET
TER REGELING VAN HET
LAGER ONDERWIJS.

> Voorheen gebood men uit naam van de Godsdienst te *gelooven*, en het *weten* was vrij gelaten. Thans wordt het *gelooven* vrij, volstrekt vrij en onverschillig geacht, en integendeel het *weten* wordt als pligt opgelegd en geboden.... De school is thans zoo verpligtend voor de aardsche zaligheid, als voorheen de Katechismus voor de hemelsche.
>
> *De Katholiek* XVI, 80.

I.

Daar is een tweeërlei Socialismus.

Het eerste is dat, hetgeen uitgaat van de stelling, dat levensgenot, dat zingenot het doel van het leven is. Dit Socialismus is niet geveinsd van aard. Het komt er stoutweg voor uit, waar het hem om te doen is. Het verbloemt noch ontkent eene der gevolgtrekkingen, welke in zijn beginsel opgesloten liggen; integendeel, het meent eene loffelijke, eene roemwaardige zaak te verrigten, met de menschheid steeds nader en nader tot haar waarachtig doel: veralgemeening van levensgenot, algemeene toegankelijkheid voor allen van zingenot, te brengen; en wel verre van zich des te schamen, gaat het er trotsch op, de Apostel te zijn van de leer der opheffing des bijzonderen eigendoms, van de leer des regts van allen op alles, van de leer der emancipatie des vleesches.

Daar is een tweede Socialismus.

Dat tweede Socialismus is minder brutaal, maar oneindig meer huichelachtig van aard en oneindig meer gevaarlijk in zijne werking. De liederlijkheid toch, niet minder dan de onzinnigheid van stelsels als die van Fourier, Cabet, Louis Blanc en anderen *ejusdem farinæ* beveiligen de menigte tegen hunne besmettelijkheid. Doch tegen het zoet vergift der vleitaal van het tweede, van het geveinsde Socialismus — hoe zou de menigte daartegen op zijne hoede kunnen zijn? Wat, immers, spiegelt dat geveinsde Socialismus aan de menigte voor? Het zal onverwijld blijken, hoezeer het tot ons onderwerp behoort, dit vlugtig aan te stippen.

Dat tweede Socialismus dan neemt tot grondslag aan: 's menschen genoegzaamheid tot zijne welvaart en zijn geluk. Of er een God is en wat die God is; of die God eene rol gespeeld heeft bij de schepping der wereld, en of Hij zich nog inlaat met haar bestuur; wat van de eeuwigheid, wat van de onsterflijkheid der ziel, wat van het leerstuk der eeuwige belooning en vergelding te denken, — vlug weg springt dit Socialismus over al deze kwestien heen, zich slechts er aan gelegen latende zijn, tot eene harmonische ontwikkeling te brengen de vatbaarheden en vermogens, welke in den Mensch, in den Staat, in de Menschheid verborgen zijn. Zijn die vatbaarheden en vermogens in den Mensch tot hunne volkomen harmonische ontwikkeling gebragt; heeft de Staat zich in *dien* zin gereorganiseerd, dat aan een elk, overeenkomstig zijnen aanleg en bekwaamheden, de gelegenheid verzekerd zij bij te dragen tot de harmonische werking des geheels, waartegenover dan ook aan allen door den Staat behoort verzekerd te worden de vervulling van al hunne behoeften; verwezenlijkt zich, eindelijk, dat zelfde proces van harmonische ontwikkeling in verschillende Staten, in verschillende Afdeelingen der Menschheid, en zoo ten laatste bij de gansche Menschheid, dán is het paradijs op aarde neergedaald, dan heeft de Menschheid haar doel bereikt en vervuld, en een onverstoorbaar levensgenot is het loon van haren verstandigen vooruitgang, van haar streven naar harmonische ontwikkeling van al hare vermogens.

Zoo klinkt de leer. En nu de toepassing, de praktijk om tot hare verwerkelijking, in het leven te geraken? Niets eenvoudiger. Getrouw aan zijn beginsel van 's menschen algenoegzaamheid, begint dit tweede, dit geveinsde Socialismus met de godsdienst, zooveel mogelijk, aan een kant te zetten. Deze toch, welk ook haar *dogme* zij, verkondigt 's menschen ongenoegzaamheid en afhankelijkheid van God; het is dus van belang alle pogingen in het werk te stellen, om de Godsdienst buiten spel te laten, en voor hare leerstellingen, het levendig bewustzijn van 's menschen genoegzaamheid in aller overtuiging diep wortel te doen schieten. 't Is echter duidelijk, dat het daarmede niet gedaan kan zijn, met de terzijde stelling van een zoo krachtig beginsel van maatschappelijke orde, als het godsdienstige is. Het moet ter zijdegesteld, dat is klaar. Het godsdienstig beginsel schreeuwt toch tegen het fondamenteel beginsel van 's menschen genoegzaamheid en eigenmagtige perfectibiliteit. Doch dit beginsel moet door een ander beginsel van orde en maatschappelijk leven vervangen worden. En welk dit beginsel is? Het is dit: dat allen deel nemen, volgens de mate van hunne vermogens, aan de regering der algemeene zaken; dat zij dit doen niet onmiddellijk, maar door gedelegeerden, welke hen en hunne inzigten vertegenwoordigen, door welke vertegenwoordigers in het laatste ressort beslist wordt, wat Regt en Wet is, wat het Staatsbelang vordert. De menigte zelve op deze wijze, door middel van hare vertegenwoordigers decreterende, wat *Regt is*, wat *het Staatsbelang vordert*, is het dan niet meer volgens een eeuwig en onveranderlijk voorschrift van Regt, is het dan niet meer overeenkomstig de inzigten van enkelen dat geregeerd wordt; maar het is dan de *Staat*, die zich-zelven regeert; het is dan de *Staat*, die, naarmate de omstandigheden veranderen, dien ten gevolge ook zijne definitie van Regt verandert; het is dan de *Staat*-zelf die bepaalt, welke offers het *Staatsbelang* eischt en aan het *Staats-belang* door zijne leden moeten gebragt worden.

Volgens deze socialistische theorie alzoo geene Godsdienst, geen Regt op de door God-zelven geopenbaarde grondslagen; volgens deze socialistische theorie is de *Staat* almagtig en oppermagtig, is hij Heer en Meester om te beschikken over allen en alles. Het is met een woord: de leer der Statolatrie, de leer der *Staatsvergoding*. De hemelsche zaligheid is buiten discussie gebragt; de aardsche zaligheid treedt daarvoor in de plaats als einddoel des levens; met goddelijk vermogen is de *Staat* toegerust om zijne leden tot dat doel al nader en nader te leiden.

Vandaar de proclamatie van het *regt van allen op onderstand van den Staat;* van daar het alom veld winnend *beginsel van eene progressieve belasting op de inkomsten;* vandaar het steeds zich verder uitbreidende *regt van den staat op erflatingen,* — vermeende regten en beginselen, die even verwoestend voor de Maatschappij als de brutale leer van het grover Socialismus, den bijzonderen eigendom al meer en meer vernietigen, de verwezenlijking van het beginsel des regts van allen op alles ten zeerste bevorderen en eindigen zullen met allen rijkdom en alle maatschappelijke krachten in eene hand te concentreren, in de hand van het denkbeeldig wezen dat men *Staat* noemt! Maar vandaar ook *het regt van den*

Staat op het onderwijs. Moet de *Staat* niet zorgen dat allen een steeds grooter aandeel verkrijgen aan het genot des levens? En wat geeft dat genot anders, dan de harmonische ontwikkeling der menschelijke vermogens en vatbaarheden? En die vatbaarheden en vermogens zijn die niet omvat in »het ligchaam, den geest en het gemoed der jeugd" (zie art. 1 der schets eener wet op het Lager Onderwijs van de *Nuts-Maatschappij)?* En behoort de *Staat* daarom niet te zorgen voor de harmonische ontwikkeling des ligchaams door gymnastische spelen, voor die des geestes door het elementair wetenschappelijk onderwijs, voor die des gemoeds door de verkondiging aan de jeugd eener beginsellooze Staats-moreel? Daarvoor dan wake de *Staat* rusteloos en te allen tijde, dat hij meester zij en blijve van het onderwijs; en men kan er dan zeker van zijn, dat het verouderd godsdienstig element steeds meer en meer vernietigd zal worden bij het aankomend geslacht, en dat de leer der Staats-almagt, der Staats-vergoding steeds talrijker en talrijker adepten zal verkrijgen.

Dit tweede, dit geveinsde Socialismus, dat wel niet regtstreeks de Maatschappij aanrandt, maar haar al zoetjes en zachtjes ondermijnt, — is het minder verderfelijk, is het minder doemwaardig dan het eerste? Is het niet nog noodlottiger, naarmate het meer geveinsd en huichelachtig van aard is en het listiger den afgrond met bloemen bestrooit, dien het opent voor onze voeten?

En omdat wij, na de ernstigste overwegingen, tot de overtuiging gekomen zijn — eene overtuiging, welke door alle deugdzame en verlichte mannen, welke wij dienaangaande geraadpleegd hebben, gedeeld wordt, — dat het Wets-ontwerp ter regeling van het Lager Onderwijs, aangeboden door den Minister J. M. de Kempenaer, uitgaat, in strijd met het Grondwettig voorschrift, van het beginsel eener zoodanige Staats-almagt, als waarnaar de socialistische theorie heenstreeft, en dat de strekking van dit Wets-ontwerp is de jeugd al verder en verder van God en Godsdienst te vervreemden, — daarom is het, dat wij ons in geweten verpligt achten plegtig te verklaren, dat wij geen vrede kunnen noch mogen hebben met dit Wets-ontwerp; dat wij daartegen protesteren met al den nadruk van een aan God getrouw en aan alle Socialismus, achter welk mom zich ook verschuilende, vijandig gemoed.

Wij zullen niet ophouden de gronden te ontwikkelen, waarop deze onze plegtig uitgesprokene overtuiging berust. Eene artikelsgewijze beschouwing der artikelen, waaruit het Wets-ontwerp is zamengesteld, zal daartoe eene eerste gereede aanleiding geven. Wij mogen ons dus voor heden bepalen, ter staving van ons oordeel, tot dit weinige:

I. Het Wets-ontwerp heeft blijkbaar op het oog, de openbare (staats-)scholen zoodanig te vermenigvuldigen en het onderwijs op die scholen zoo onkostbaar te maken, namelijk, *uit de penningen der belastingbetalenden*, dat

a. geene of althans uiterst weinige bijzondere (vrije) scholen zullen kunnen bestaan, en dat alzoo

b. het geheele volks-onderwijs, in waarheid, op niet noemenswaardige uitzonderingen na, *openbaar* (staats-) onderwijs zal wezen.

II. Het Wets-ontwerp beoogt hetzelfde ten aanzien der bewaarscholen.

III. Deze strekking van het ontwerp is niet alleen zigtbaar in de menigte der openbare scholen en de onkostbaarheid (in boven aangeduiden zin) van het lager onderwijs; zij verraadt zich ook ten sterkste in de onoverkomelijke bezwaren, aan de examens der bijzondere onderwijzers verbonden, en in de talrijke moeijelijkheden en vexatien, waarmede zij bedreigd worden.

IV. Het ontwerp wil derhalve het monopolie van het onderwijs voor goed vestigen. Was dit de bedoeling van den Grondwetgever, toen hij zeide: »het onderwijs is vrij?" Hij wilde naast het openbaar een bloeijend bijzonder onderwijs. Daar nu het ontwerp alleen den bloei wil van het Staats-onderwijs en het bijzonder onderwijs onmogelijk maakt, is het ontwerp met de Grondwet in strijd.

V. De Grondwet schrijft het onderzoek naar de bekwaamheid voor ten aanzien van het middelbaar en lager onderwijs. Het ontwerp stelt examens voor, ook ten aanzien der Bewaarscholen. Zoo creëert het ontwerp een *bewaar-onderwijs!* Men kan het woord onderwijs in geenerlei opzigt met het woord bewaarschool koppelen, en men kan geene verstandige definitie van lager onderwijs geven, die hetgeen op de bewaarschool met de kinderen gebeurt in kan sluiten. Hoe durft men dan, zonder zich aan de Grondwet te storen, examens voor het bewaren van kinderen voorschrijven? Maar het ministerie weet wel waar het heen wil. De *Staat* wil meester zijn van het kind van zijne prilste jeugd; daarom moeten de bewaarscholen tot de inrigtingen van lager onderwijs *per fas et nefas* betrokken worden. Arme jeugd, wier gansche toekomst reeds voor uw zesde levensjaar bedorven zal zijn! Het verwondert ons intusschen dat de *Staat* zich nog niet voorstelt *crèches* tot stand te brengen. Dat hoort nog bij de theorie der Staats-omnipotentie, als in Sparta!

VI. Zich aldus van de geheele Nederlandsche jeugd meester makende, decreteert het ontwerp, dat die jeugd van God noch Godsdienst in de scholen iets vernemen zal. Het voert het athéisme ter schole in en alle kinderen kweekt het atheïstisch en tot atheïsten op! Nu zullen 't niet meer maatschappelijke *en* christelijke deugden zijn (gelijk de pharizeeuwsche verordeningen van 1806 ze noemden), maar bloot, *maatschappelijke*, hetwelk nu niets anders beteekenen kan dan *socialistische.*

VII. Het Socialismus is dus de grondslag van het geheele ontwerp. Behalve uit het straks aangevoerde, blijkt deze zijne socialistische strekking nog daarenboven uit de *tendenz* van het ontwerp naar opheffing, naar vernietiging des huisgezins. Geheel overeenkomstig de leer van het grover Socialismus, wil het de gansche opvoeding des kinds uit het ouderlijk huis in de *school* overbrengen, zoodat weldra de kinderen aan hunne ouders niet meer zullen schuldig zijn dan het leven. Dat zij hen voortaan voor hunne *voeding* zouden te danken hebben, — wij mogen verwachten, dat de verordeningen op de Armenbedeelingen dit spoedig zullen overbodig maken. Volgens den Heer de Kempenaer en het Socialismus zijn de kinderen slechts de *jongen* der ouderen.

Schier geen der artikelen van het Wets-ontwerp, dat ons geene aanleiding zal geven tot de ontwikkeling van deze onze gronden ter veroordeeling van, en protest tegen dit Wets-ontwerp.

Het is van gewigt te constateren, welk het oordeel zij dat de provincie Noord-Brabant velt over het Wets-ontwerp voor het lager onderwijs. De organen der publicke meening zullen ons, ongetwijfeld, weldra daartoe in staat stellen. Intusschen meenen wij van haar oordeel reeds eene voorsmaak te hebben in de volgende regelen, ons door den uitstekenden en scherpzinnigen correspondent uit die provincie toegezonden, wiens helderen blik onze lezers reeds meermalen het voorregt hebben gehad in onze kolommen te kunnen waarnemen, en wiens verdere beschouwingen over dezen arbeid van ons ministerie te vernemen, ons in de hoogste mate vereerend zal zijn.

Men schrijft ons dan uit Noordbraband:

»Hoe toch het zoogenaamde WETS-ontwerp geheeten, tot regeling van *het lager onderwijs* door den heer *de Kempenaer* daar ter neer geflanst?

Is 't eene parodie van art. 194 der Grondwet? Dit artikel beveelt dat de inrigting van het openbaar onderwijs geregeld worde door DE WET, — en het ontwerp in art. 39 verwijst naar REGLEMENTAIRE verordeningen, *alias* naar een *ministerieel* op het stuk te scheppen *code*, waarin deze dorre en schrale zoogenaamde 42 artikelen-*wet* verstikken zal, zoo als de wet van 1806 daarin verstikt is, en de wetten op het armwezen, op de militie, op de schutterij enz. enz. door dergelijke codes opgeslorpt en niet meer te herkennen zijn.

Is 't eene parodie? Art. 194, der Grondwet wil dat het onderwijs vrij zij, behoudens enkel toezigt en onderzoek naar bekwaamheid en zedelijkheid, — terwijl het ontwerp blijkbaar alléén zich ten doel stelt de openbare scholen boven de bijzondere buitensporig te bevoorregten, ja ten behoeve der eerste te monopoliseren, in zoodanige mate, dat de gefnuikte of gedrukte vrijheid den naam van vrijheid niet meer verdient. Meer dan de art. 18, 26, 42, onderling vergelijken, is reeds overbodig. En moet zulk eene stootende eenzijdigheid elk regtgeaarden Nederlander grieven, wien de grondwettig verkregen vrijheden dierbaar zijn, hoezeer zal ze dan de Noord-Brabanders niet ontstemmen, welke in den afgeloopen jare 1848 bij eene petitie, door ruim 63,000 hunner onderteekend, bij den grondwetgever als *waarborg* der vrijheid van onderwijs bepaaldelijk en met zoo vele woorden hebben aangevraagd: »»dat het bewijs- of getuigschrift van bekwaamheid, in »»andere woorden, de acte van toelating, — EENMAAL »»verleend, ALTIJD EN OVERAL GELDIG mogt verklaard worden?"

Is 't eene parodie, of is 't een expedient om *al wederom* van de zaak zich af te maken? Welligt 't laatste. Immers in de memorie van toelichting zegt de Minister daar maar zoo heen: »»dat de regering overtuigd is dat »»haar arbeid tot ALLERLEI bedenkingen en opmerkingen »»zal aanleiding geven. Zij kent vooraf de bezwaren, »»die zullen worden aangevoerd, en weet dat er GEWIGTIGE »»onder zijn!!"" Dit snugger aveu, gevoegd bij de gelukkige bewustheid dat de Staten-Generaal van de organicke wetten onzer bewindslieden, zoo lang ze niet grondwettiger uitvallen, niet verkiezen gediend te wezen, voorspelt aan dit ontwerp het lot, hetwelk tot dusverre alle organicke projecten ondergaan hebben, en is dan ook oorzaak dat wij ons hier, met betrekking tot hetzelve, niet verder boos noch moede maken zullen.

Zoo het van belang is, de meening der periodieke pers en de gronden waarop die meening berust, over *een* onderwerp, te vernemen, — 't is het, zeker, meer dan over elk ander, over dat van het lager onderwijs *L'éducation, c'est l'avenir.* Wij zullen dan ook niet in gebreke blijven de verschillende zienswijze der dagbladen over dit aangelegen onderwerp te verzamelen en aan onze lezers mede te deelen. In de volgende woorden vat *de Toekomst* zijn oordeel zamen betreffende het aangeboden wets-ontwerp:

»Hij leze en herleze het wets-ontwerp op het lager onderwijs, wie er nog aan mogt twijfelen, of ons radikaal ministerie, of onze de Kempenaer met zijne even godsdienstige en consequente collega's de Nederlandsche jeugd wil doen bederven. Wie is er, Protestant, Katholijk of Jood, die niet verlangt, dat op de scholen een godsdienstig onderwijs, ieder volgens zijne leer gegeven wordt! Hoe onze overtuiging ook moge verschillen, gerust mogen wij aannemen, dat de meerderheid der natie aan zijne kinderen op de scholen een godsdienstig onderwijs wil gegeven hebben. Maar de minister de Kempenaer met zijne tweeslachtige ambtgenooten behooren niet tot die meerderheid. Zij schijnen geene kinderen te hebben, of, zoo zij er al hebben, schijnt het hun niet te kunnen schelen, wat er van deze zal gemaakt worden.

»Den minister de Kempenaer met zijne radicale medestanders blijkt het veel meer om de ministerieele portefeuille te doen te zijn. Wat gaat het hun aan, of de kinderen bedorven worden, als zij met behulp van een half honderd schoolopzieners en onderwijzers maar aan het bewind kunnen blijven? Wat gaat het hun aan, of zij een nieuw en uitgebreider monopolie invoeren en de vrijheid van onderwijs neutraliseren, als zij de ouders maar niet tegen zich krijgen? Wat gaat het hun aan, voorstellen te doen, om de gemeente-, provinciale en rijkslasten te verhoogen? Wat gaat het hun aan, de bestaande grieven te doen voortduren? Helaas, niets! En wat gaat het hun aan, slechte voordragten te maken of te doen maken? Ook al niets.

»Na eene inzage van het bedoelde nieuwe wets-ontwerp met andere, lijdt het bij ons geen twijfel meer, dat de ministers voor hunne taak niet berekend zijn. Hoe eerder zij dus door anderen vervangen worden hoe liever."

Het artikel door ons (zie ons N°. 734) uit de *Independance Belge* overgenomen, betrekkelijk zeker hier te lande bestaand geheim genootschap, dat onder den dekmantel van ijver voor het protestantisme werkzaam is, om den troon te ondermijnen en op deszelfs puinhoopen de oude protestantsche oligarchie te herstellen, schijnt niet onopgemerkt te zijn gebleven. Wie den gang der zaken aandachtig gadeslaat, en geen vreemdeling is in hoogere kringen van onze groote steden, kan zich zeer goed vereenigen, naar hetgeen ons gemeld wordt, met hetgeen daaromtrent in de *Independance* wordt medegedeeld. Maar het was te verwachten, dat de partij, die daarin wordt ten toon gesteld, zich beijveren zou die zware beschuldiging van zich af te weren, te bedenkelijker nog, daar zij was opgenomen in een buitenlandsch blad, te regt beroemd om de naauwkeurigheid van zijne buitenlandsche correspondentien, en waarvan de kleur zeker aan geen partijdigheid voor katholijke belangen kan doen denken. Daarom heeft men zich ditmaal bediend van een veelgelezen dagblad (*N. R. C.*), van hetwelk wij voorzeker niet gewacht hadden, dat het zich van magtspreuken bedienen zou, om eene zaak te wederleggen, die toch waarlijk wel verdiende opzettelijk te worden onderzocht. Alvorens zoo geheel apodictisch en *ex tripode* te verklaren, dat het bestaan van dat geheim genootschap een ellendig romannetje is, uitgedacht door den »Haagschen correspondent," en dat alleen strekken kan om de *Indépendance Belge* bespottelijk te maken, had die Redactie wel gedaan hare Haagsche, Amsterdamsche en Utrechtsche correspondenten te raadplegen, en zich daarbij tevens te herinneren, wat vroeger het geval is geweest met dergelijke mededeelingen. Toen ook sprak diezelfde partij het tegen, wat destijds door de Katholijken beweerd werd, dat er namelijk protestantsche genootschappen waren, die zich ten doel stelden, om de Katholijken op allerlei wijze in hunne tijdelijke welvaart te belemmeren; maar weldra werden in ons blad de statuten van *Phylacterion* (zie n°. 518) bekend gemaakt, en hoe onbeschaamd die partij ook ware, toen kon zij het niet meer loochenen, toen was het eene onbetwiste waarheid, dat zeer vele Protestanten zich verbonden hadden om in geene Roomsche winkels te koopen, geene Roomsche dienstboden in huis te nemen, geene ambten aan Katholijken te begeven, dat vele hoog geplaatste personen tot die vereeniging behooren, en dat de leden even als in de vrijmetselarij zich onderling verstaan door geheime teekenen.

Al loopt de leugen nog zoo snel,
De waarheid achterhaalt haar wel.

En waarom zou het dan zoo *bespottelijk* wezen aan het bestaan te gelooven van dat genootschap, dat nu door de *Independance* voor het eerst is gesignaleerd? Is het niet binnen en buitenslands overvloedig bekend, dat de partij zeer talrijk is van diegenen, die hunne Katholijke medeburgers volstrekt niet DULDEN kunnen? Is de groote invloed van die partij niet gebleken bij gelegenheid der verkiezingen, die in het afgeloopen jaar plaats vonden? Is het niet eene uitgemaakte zaak dat, terwijl de Katholijken in verreweg de meeste districten voor Protestanten hunner keuze gestemd hebben, de Protestanten in geen enkel district een Katholijk lid voor de Kamer hebben gekozen? Was toen niet het *ante omnia delenda Roma*